

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ Η ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ

Ανδρέας Θεοφάνους

Αναμφίβολα το πολιτικό σύστημα εξακολουθεί να αντιμετωπίζει μια σοβαρή κρίση η οποία σταδιακά εμβαθύνεται. Είναι καθοριστικής σημασίας να ανακοπεί η αρνητική αυτή πορεία και να θριαμβεύσει η πολιτική. Συνοπτικά καταθέτω τις πιο κάτω εισηγήσεις οι οποίες είναι δυνατό να συμβάλουν προς την ορθή κατεύθυνση.

- 1) **Κυπριακό:** Η πολιτική που έχει ακολουθηθεί όλα αυτά τα χρόνια δεν έχει οδηγήσει στα επιθυμητά αποτελέσματα. Αντίθετα, το διαπραγματευτικό πλαίσιο έχει μετακινηθεί προς τις θέσεις της τουρκικής πλευράς. Ούτε η επιδίωξη του ενιαίου κράτους ή της οποιασδήποτε λύσης δημιουργούν θετικές προοπτικές. Υπό τις περιστάσεις θεωρώ απαραίτητη την κατάθεση κατευθυντήριων γραμμών για τη μετεξέλιξη της Κυπριακής Δημοκρατίας καθώς και την υιοθέτηση μιας εξελικτικής προσέγγισης. Ελάχιστος στόχος η μη επιδείνωση του *status quo* και μέγιστος η ολοκλήρωση της κυπριακής ανεξαρτησίας στα πλαίσια ενός λειτουργικού ομοσπονδιακού πολιτεύματος.
- 2) **Ιστορική Αυτογνωσία και Πολιτικός Πραγματισμός:** Διαφαίνεται ότι υπάρχει μια πολυδιάστατη σύγχυση καθώς και συγκρουόμενες προσεγγίσεις σε κρίσιμα θέματα της δημόσιας ζωής μεταξύ των Ελληνοκυπρίων. Ταυτόχρονα κατά καιρούς προκύπτουν αντιπαραθέσεις για θέματα ταυτότητας και συμβόλων. Η Κυπριακή Δημοκρατία του 1960 ήταν ένα δικοινοτικό κράτος. Με τα γεγονότα του 1963-1964 επήλθε το Δίκαιο της Ανάγκης το οποίο νομιμοποιήθηκε με το Ψήφισμα του Συμβουλίου Ασφαλείας 186 στις 4 Μαρτίου 1964. Μετά το καλοκαίρι του 1974 η Κυπριακή Δημοκρατία δεν ασκεί έλεγχο στο κατεχόμενο μέρος της Μεγαλονήσου, όπου σήμερα υπάρχει η παράνομη οντότητα της «ΤΔΒΚ». Στόχος παραμένει η αποκατάσταση της ενότητας του κράτους.
- 3) **Οικονομία:** Είναι επίσης σημαντικό να υπάρξει ένα νέο υπόδειγμα στον τομέα της οικονομίας το οποίο να δίνει προοπτική, να ενθαρρύνει τη βιώσιμη

ανάπτυξη και να εξασφαλίζει την κοινωνική συνοχή. Η εξαγορά σημαντικών τομέων της οικονομίας καθώς και γης από ξένα κεφάλαια δημιουργεί εύλογες ανησυχίες. Είναι σημαντικό να υπάρξουν νέοι μοχλοί οικονομικής μεγέθυνσης, ισοζυγισμένη ανάπτυξη και μείωση της ανισότητας. Στα πλαίσια αυτά επιβάλλεται η μείωση του χάσματος μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, καθώς και η αναβάθμιση του πρωτογενούς και δευτερογενούς τομέα της οικονομίας.

- 4) **Ενεργειακή Πολιτική και Πράσινη Ανάπτυξη:** Είναι αδιανόητο οι τιμές του ηλεκτρισμού να είναι από τις πιο ψηλές στην ΕΕ. Οι σχεδιασμοί που γίνονται είναι χρονοβόροι και οι πολίτες δεν βλέπουν χειροπιαστά αποτελέσματα. Πέραν τούτου, οι μελέτες βιωσιμότητας πρέπει να γίνονται πριν και όχι μετά τις υπογραφές για όλα τα έργα. Πάνω απ' όλα είναι αδιανόητο να μην υπάρχουν οι απαιτούμενες υποδομές για την πλήρη αξιοποίηση της ενέργειας από τα φωτοβολταϊκά.

Η πράσινη ανάπτυξη πρέπει να προωθηθεί σταδιακά χωρίς κοινωνικοοικονομικό κόστος. Ιδιαίτερη σημασία πρέπει να δοθεί και στην αναδάσωση.

- 5) **Συμμετοχή στην ΕΕ και Εξωτερική Πολιτική:** Εξ ορισμού η συμμετοχή της Κύπρου στην ΕΕ επηρεάζει δραστικά και την εξωτερική πολιτική της χώρας. Μέσα στο πλαίσιο αυτό η Κύπρος καλείται να λειτουργήσει δημιουργικά με στόχο την εξυπηρέτηση των εθνικών της συμφερόντων. Είναι επίσης σημαντικό παρά το μικρό της μέγεθος να έχει τη δική της συμβολή στο ευρωπαϊκό γίγνεσθαι.

Η Κύπρος καλείται επίσης να διατηρεί σχέσεις με όλα τα μόνιμα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ για προφανείς λόγους. Πέραν τούτου, είναι σημαντικό να καλλιεργεί σχέσεις με όλες τις υπόλοιπες χώρες. Επί τούτου σημειώνεται ότι ιδιαίτερης σημασίας είναι η ανάπτυξη των σχέσεων με την Ινδία και την Ιαπωνία. Σε σχέση με την πολιτική της Κύπρου στην ευρύτερη περιοχή της Μέσης Ανατολής είναι καθοριστικής σημασίας η εξισορρόπηση μεταξύ Ρεαλπολιτίκ και Διεθνούς Δικαίου.

- 6) **Ο Ρόλος των Δεξαμενών Σκέψης:** Η Κύπρος πρέπει να έχει σημαντική συμμετοχή στη διεθνή αγορά προβολής και ανταλλαγής ιδεών. Η θλιβερή πραγματικότητα είναι ότι το ιστορικό της συμμετοχής της είναι ανεπαρκές. Το κράτος πρέπει επιτέλους να λειτουργήσει ανάλογα στηρίζοντας τις δεξαμενές σκέψης. Είναι απαράδεκτο το γεγονός ότι δεν υπάρχει πολιτική επί τούτου σήμερα.

- 7) **Εκπαίδευση και Έρευνα:** Είναι σημαντικό να αναβαθμισθεί ουσιαστικά το επίπεδο παιδείας σε όλες τις βαθμίδες και ταυτόχρονα να ενθαρρυνθεί η κριτική σκέψη. Με τους πόρους που δαπανώνται θα έπρεπε να υπάρχουν καλύτερα αποτελέσματα σε όλα τα επίπεδα. Επιπρόσθετα, στον τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης παρατηρείται μια άναρχη ανάπτυξη. Παρά την πρόοδο που έχει επιτευχθεί η Κύπρος δεν έχει καταστεί ακόμα περιφερειακό ακαδημαϊκό κέντρο.

Στον τομέα της έρευνας θα μπορούσαν να είχαν γίνει πολύ περισσότερα. Είναι θέμα πόρων αλλά και διαδικασιών που να ενθαρρύνουν την έρευνα.

- 8) **Υγεία:** Το ΓεΣΥ αποτελεί μια κατάκτηση για την κοινωνία. Είναι όμως απαραίτητο να γίνονται συστηματικά οι επιβαλλόμενες επικαιροποιήσεις για αφ' ενός τη συγκράτηση του κόστους και αφ' ετέρου τη συνέχιση της αναβάθμισης των υπηρεσιών υγείας. Είναι επίσης σημαντικό η Κύπρος να εξελιχθεί σε ένα αξιόλογο ιατρικό περιφερειακό κέντρο.
- 9) **Δημογραφικά Ζητήματα και Μεταναστευτικό:** Το ποσοστό γονιμότητας των Ελληνοκύπριων έχει μειωθεί γύρω στο 1,3 τα τελευταία χρόνια. Ως γνωστό για την αναπλήρωση του πληθυσμού απαιτείται δείκτης γονιμότητας 2,1. Πέραν τούτου, η Κύπρος αντιμετωπίζει σήμερα το πρόβλημα της παράτυπης μετανάστευσης. Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι στην ελεύθερη Κύπρο το ποσοστό κατοίκων από την ΕΕ και τρίτες χώρες ξεπερνά το 20%. Αυτό δεν περιλαμβάνει τους παράτυπους μετανάστες. Είναι προφανές ότι το κράτος θα πρέπει να εργασθεί για τη στήριξη των οικογενειών και την αύξηση του ποσοστού γονιμότητας. Τα δύσκολα κοινωνικοοικονομικά δεδομένα καθώς ένα διαφορετικό σύστημα αξιών δυσκολεύει αυτό τον σημαντικό στόχο. Προς διαφοροποίηση των δεδομένων αυτών είναι σημαντικό να αναληφθούν συγκεκριμένες δράσεις.
- 10) **Αξιακό Σύστημα και Κοινωνική Συνοχή:** Για χρόνια τώρα η Κύπρος είναι δέκτης διαφόρων ιδεολογικών ρευμάτων ως αποτέλεσμα της συμμετοχής στην ΕΕ και της παγκοσμιοποίησης. Ταυτόχρονα, η κατοχή, ο τουρισμός και η μετανάστευση δημιούργησαν νέα δεδομένα. Το ζητούμενο είναι η διατήρηση κάποιων βασικών αρχών σε ένα εξαιρετικά δύσκολο περιβάλλον. Υπογραμμίζονται, μεταξύ άλλων, η ιστορική αυτογνωσία, η εθνική ταυτότητα, ο αλληλοσεβασμός και η κοινωνική συνοχή. Επιπρόσθετα, ενώ οι προσωπικές φιλοδοξίες είναι θεμιτές είναι πολύ σημαντικό να παραμερισθεί ο υπέρμετρος ατομικισμός και να υπάρχει εκτίμηση και για τους συλλογικούς στόχους. Το άκρατο κυνήγι του κέρδους χωρίς περιορισμούς έχει θλιβερά κοινωνικά αποτελέσματα.
- 11) **Αξιοποίηση της Γνώσης και Αξιοκρατία:** Ολοένα και περισσότερο στη νέα εποχή η μη επαρκής επιστράτευση της γνώσης στη διαδικασία λήψης αποφάσεων έχει αρνητικά αποτελέσματα σε όλα τα επίπεδα και ζητήματα. Πρέπει επίσης να τονισθεί ότι η αξιοκρατία είναι απαραίτητη για τρεις βασικούς λόγους: για καλύτερα αποτελέσματα στον δημόσιο βίο, για σκοπούς δικαιοσύνης και για την κοινωνική συνοχή.
- 12) **Δικαιοσύνη και Αποκατάσταση της Αξιοπιστίας των Θεσμών και του Πολιτικού Συστήματος:** Τα τελευταία χρόνια έχει κλονισθεί η εμπιστοσύνη των πολιτών προς τον Θεσμό της Δικαιοσύνης. Πέραν τούτου, ένα σοβαρό πρόβλημα που υφίσταται είναι οι πολύ μεγάλες καθυστερήσεις που παρατηρούνται στην εκδίκαση υποθέσεων. Η κατάσταση αυτή δημιουργεί πολλαπλές στρεβλώσεις. Θα πρέπει να καταβληθούν σοβαρές προσπάθειες για την αντιμετώπιση των ζητημάτων αυτών.

Εκτός από τη Δικαιοσύνη είναι καθοριστικής σημασίας να καταβληθεί κάθε προσπάθεια για την αποκατάσταση του κύρους όλων των Θεσμών καθώς και της αξιοπιστίας του πολιτικού συστήματος.

- 13) **Αναβάθμιση των Συντελεστών Ισχύος:** Η Κύπρος βρίσκεται στην καρδιά της Ανατολικής Μεσογείου και γειτνιάζει με την ευρύτερη Μέση Ανατολή. Ταυτόχρονα, η Τουρκία κατέχει το 37% του εδάφους της Μεγαλονήσου ενώ εξακολουθεί να έχει ως στόχο τον στρατηγικό έλεγχο ολόκληρης της Κύπρου. Εκ των πραγμάτων η συνεχής αναβάθμιση των συντελεστών ισχύος (αποτρεπτική ικανότητα, οικονομία, δημογραφικά δεδομένα, δίκτυο σχέσεων, αφήγημα, κλπ.) αποτελεί στρατηγικό μονόδρομο.
- 14) **Παραμερισμός του Λαϊκισμού και Αναβάθμιση της Πνευματικής Καλλιέργειας της Κοινωνίας:** Ένα από τα σοβαρά προβλήματα του δημόσιου βίου είναι ο άκρατος λαϊκισμός. Οι προεκτάσεις του φαινομένου αυτού είναι πολυδιάσπατες. Σημειώνεται συναφώς ότι με το οικονομικό θαύμα επήλθε μια μεγάλη οικονομική μεγέθυνση καθώς και υλική ευμάρεια. Δυστυχώς η πνευματική καλλιέργεια πολιτείας και κοινωνίας δεν ακολούθησε με τους ίδιους ρυθμούς. Θεωρώ απαραίτητο όπως παραμερισθεί ο λαϊκισμός και αναπτυχθεί η πνευματική καλλιέργεια της κοινωνίας. Προς αυτή την κατεύθυνση απαιτούνται πολλαπλές δράσεις.
- 15) **Ανεπάρκειες και η Ανάγκη για ένα Κράτος Πρότυπο:** Υπάρχουν σοβαρά προβλήματα στον τρόπο λειτουργίας του κράτους και του ευρύτερου δημόσιου τομέα. Η καταστροφική πυρκαγιά τον Ιούλιο του 2025, οι περικοπές ηλεκτρισμού και νερού είναι ενδεικτικά σοβαρών αδυναμιών. Ούτε μπορεί κάποιος να προσπεράσει το γεγονός ότι από τη Μεταρρύθμιση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης προκύπτουν ψηλότερα κόστη για τους πολίτες και χαμηλότερης ποιότητας υπηρεσίες. Τα συναισθήματα των πολιτών είναι εύλογα. Παρά ταύτα, είναι σημαντικό να υπάρχει ο στόχος της μετατροπής της Κύπρου σε κράτος πρότυπο.

Θεωρώ ότι εάν κινηθούμε προς τις πιο πάνω κατευθύνσεις θα υπάρξουν θετικά αποτελέσματα. Εννοείται ότι οι εισηγήσεις αυτές μπορούν να εμπλουτισθούν περαιτέρω.